

Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy

3., aktualizované vydání

- Účetní výkazy a co v nich najdeme
- Výnosy, náklady a zisk
- Způsoby financování podniku
- Řízení zásob, pohledávek, závazků a cash flow
- Investice a jejich efektivita
- Finanční analýza a poměrové ukazatele

Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy

3., aktualizované vydání

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Doc. RNDr. Ing. Hana Scholleová, Ph.D.

Ekonomické a finanční řízení pro neekonomy

3., aktualizované vydání

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
www.grada.cz
jako svou 6644. publikaci

Odborně recenzovali:
Prof. Ing. Ladislav Blažek, CSc.
Doc. Ing. Petra Rydvalová, Ph.D.

Vydání odborné knihy schválila Vědecká redakce nakladatelství Grada Publishing, a.s.

Odpovědný redaktor Ing. Marek Vojtíšek
Sazba a grafická úprava Milan Vokál
Návrh a zpracování obálky Ondřej Mikulecký
Počet stran 272
Třetí vydání, Praha 2017
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2017
Cover Photo © Depositphotos/scanrail

ISBN 978-80-271-9870-2 (ePub)
ISBN 978-80-271-9869-6 (pdf)
ISBN 978-80-271-0413-0 (print)

Obsah

O autorce	8
Předmluva	9
1. Účetní výkazy a co v nich najdeme	11
1.1 Rozvaha	12
1.2 Výkaz zisku a ztráty	18
1.3 Výkaz o peněžních tocích (cash flow)	27
1.3.1 Rozdíl mezi příjmy a výnosy, výdaji a náklady	27
1.3.2 Proč sestavujeme výkaz cash flow?	30
1.4 Výnosy, náklady a zisk	40
1.4.1 Metody stanovení nákladové funkce	40
1.4.2 Výnosy, náklady a bod zvratu	46
1.4.3 Hrubé rozpětí	50
TEST 1	56
2. Způsoby financování podniku	59
2.1 Minimalizace nákladů na kapitál	61
2.1.1 Ratingový model určování WACC	68
2.2 Bilanční pravidla	71
2.2.1 Zlaté bilanční pravidlo	71
2.2.2 Pravidlo vyrovnaní rizika	74
2.2.3 Pari pravidlo	75
2.2.4 Růstové pravidlo	76
2.3 Finanční páka	77
TEST 2	83
3. Krátkodobé finanční řízení	87
3.1 Obrátový cyklus peněz	88
3.2 Pracovní kapitál	91
3.3 Složky pracovního kapitálu a možnosti jejich řízení	93
3.3.1 Zásoby	94
3.3.2 Pohledávky	97
3.3.3 Možnosti řízení pohledávek	99
3.3.4 Krátkodobý finanční majetek	101
3.4 Vztah řízení pracovního kapitálu a cash flow	102
3.5 Financování pracovního kapitálu	105
3.5.1 Krátkodobé závazky jako zdroj financování	107
TEST 3	113

4. Investice a jejich efektivita	117
4.1 Hodnocení podnikových investic	120
4.2 Metody hodnocení investic	124
4.2.1 Statické metody	124
4.3 Dynamické metody hodnocení investic	129
4.3.1 Metoda čisté současné hodnoty (<i>Net Present Value</i> , NPV)	132
4.3.2 Vnitřní výnosové procento (<i>Internal Rate of Return</i> , IRR)	133
4.3.3 Index ziskovosti (<i>Profitability Index</i> , PI)	135
4.3.4 Doba návratnosti, splacení (<i>Payback Period</i> , PP)	136
4.4 Financování investic	141
4.4.1 Financování vlastním kapitálem	142
4.4.2 Financování cizím kapitálem	142
4.4.3 Leasing jako způsob financování investic	145
4.5 Inflace	154
4.6 Obnovovací investice	155
TEST 4	160
5. Finanční analýza	163
5.1 Horizontální a vertikální analýza účetních výkazů	167
5.2 Poměrové ukazatele	176
5.2.1 Ukazatele rentability	177
5.2.2 Ukazatele likvidity	178
5.2.3 Ukazatele aktivity	180
5.2.4 Ukazatele zadluženosti	183
5.2.5 Ukazatele kapitálového trhu	184
5.2.6 Ukazatele produktivity	185
5.3 Analýza čistého pracovního kapitálu	188
5.4 Souhrnné indexy hodnocení podniku	191
5.4.1 Altmanova analýza	191
5.4.2 Index IN05	192
5.5 Hodnotové ukazatele (EVA)	194
5.6 Srovnávání	196
TEST 5	206
Závěr	208
Řešení příkladů	209
1. kapitola	210
2. kapitola	221
3. kapitola	227
4. kapitola	234
5. kapitola	241
Výsledky testů	254

Literatura	255
Přílohy	257
Příloha 1: Formulář Rozvahy	258
Příloha 2: Formulář Výkaz zisku a ztrát	262
Příloha 3: Formulář Výkaz cash flow	264
Příloha 4: Doporučené minimální hodnoty r_{POD}	265
Přehled použitých zkratek	266
Shrnutí	268
Summary	269
Rejstřík	270

O autorce

Doc. RNDr. Ing. Hana Scholleová, Ph.D.

Po absolvování Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy v roce 1988 vystudovala na Fakultě podnikohospodářské Vysoké škole ekonomické v Praze obor Podniková ekonomika a management bakalářské, magisterské i doktorské studium. Od roku 1996 působila jako odborná asistentka a následně jako docentka na katedře podnikové ekonomiky, kde vyučovala kurzy související zejména s řízením podnikových financí (Podniková ekonomika, Controlling, Oceňování podniku, Reálné opce, Finance podniku, Strategické kapitálové investice), podílela se též na předmětech vedlejší specializace Finanční manažer a na přípravě kurzů programu MBA. V současné době je garantkou oboru Ekonomika

a management na Masarykově ústavu vyšších studií ČVUT v Praze. Je autorkou a spoluautorkou řady článků s problematikou investic do reálných aktiv, projektů rychlého rozvoje a stanovování jejich hodnoty. Napsala nebo se autorsky podílela i na knihách *Investiční controlling*, *Hodnota flexibility – Reálné opce*, *Manažerské finance*, *Chování podniku v procesu globalizace*, *Ekonomický slovník*, *Inovace nástrojů ekonomiky a managementu organizací*, *Nová ekonomika – nové příležitosti?* a dalších. Spolupracuje s firemní praxí a lektorsky se podílí na přednáškové činnosti pro Controller Institut, Institut oceňování majetku, VOX aj.

Předmluva

Podíváme-li se na podnik jako na živý organizmus, má řadu funkcí a činností, které jsou mezi sebou provázány a musí reagovat na podmínky z okolí, ať již jsou příznivé, či ne.

Položme si otázku – jaký úkol v tomto organizmu má ekonomické a finanční řízení? Není přímo svázáno s výrobou, není tedy důležité? Důležité je umět vyrobit kvalitní produkt nebo poskytovat dobré služby, umět je prodat, a to dráž než vyrobit... Proč se zabývat financemi v podniku? Není to jen nutné zlo?

Finance jsou svázány se vším, obíhají všemi částmi podniku, někde jsou vidět méně, někde více. Že se pokazil výrobní stroj, je viditelné ihned v okamžiku závady – na rozdíl od porouchaných financí. Jako u člověka – všichni známe pocit, když nás bolí noha, ruka, hlava, sledujeme se a snažíme se bolest odstranit, léčit... Přitom nejčastější příčinou těžkých onemocnění a smrti nejsou vyvrtnuté kotníky, bolestivý žlučník nebo migréna, ale problémy oběhového systému, které včas nikdo nezaznamenal. A analogicky u podniku to jsou problémy finančního rázu.

V první řadě je třeba mít motivaci... Proč byste se měli zajímat o finance, když nejste ani ekonom, ani finanční ředitel, jen máte svou práci a chcete ji dělat pořádně?

Každý, kdo nesedí doma a nekouká jen do zdi, se dennodenně setkává s podnikovými financemi, někdy viditelně, jindy aniž to zaznamená. Možná jsou pro vás finance velkým exotickým zvířetem, slonem, u kterého máte pocit, že se mu nikdy nemůžete dostat pod kůži. Jistě víte, že se slonem můžete bojovat, můžete ho i porazit, ale dlouhodobě je daleko přínosnější, když si ho ochočíte a on bude pracovat pro vás. Tato kniha by vám měla pomoci poznat finance a cesty, jak jejich systém pochopit, pokořit a využít ve svůj prospěch.

Co můžete čekat?

Jen minimum teorie, ale řadu příkladů, jak systémy fungují, jak jsou provázané, a to na jednoduchých příkladech, které se vás nebudou snažit ohromit čísly účtů či naprosto cizími výrazy.

Přístupnou formou vysvětlíme základní ekonomické kategorie tak, aby nové poznatky byly přímo aplikovatelné. Existují firmy, které mají vynikající produkty, velmi dobré technické a organizační řízení podniku, a přitom se u nich objevují tu a tam výkyvy či dílčí problémy způsobené mezerami v ekonomickém a finančním řízení. A právě nalezení a odstranění těchto mezer může prudce zvednout prosperitu podniku.

Text je průběžně doplněn ilustrativními příklady, v závěru kapitol naleznete další příklady, jejichž řešení je umístěno na konci knihy, aby čtenáře nedemotivovalo. Ke každé kapitole jsou připojeny i úvahové otázky a testy, které by vás měly přinutit znovu se nad probranou problematikou zamyslet a zkontrolovat, zda jste přečtené správně pochopili. Nebojte se, i pro tyto úkoly jsou na konci knihy zařazena hodnocení.

První kapitola je věnována **základním účetním výkazům**; neudělá z vás účetního, ale měli byste pochopit, co ve výkazech můžete hledat a najít, o čem vypovídají, jak jsou

vzájemně provázané. Dozvíte se také, jak pracovat s výnosy a náklady, aby bylo firemní hospodaření úspěšné.

Druhá kapitola rozebírá základní **způsoby financování**, ukazuje jejich výhody a nevýhody v návaznosti na majetek, který potřebuje podnik profinancovat, a náročnost na cenu kapitálu. Dává k dispozici základní pravidla, kterými je možné se při rozhodování o struktuře a množství potřebného kapitálu řídit.

Třetí kapitola je orientována na **krátkodobé finanční řízení**, upozorňuje na aspekty, kterými by se měl podnikatel zabývat při řízení pracovního kapitálu a hledání jeho optimální výše, a to jak na straně oběžného majetku, tak i krátkodobých závazků.

Čtvrtá kapitola poskytuje návody, jak přistupovat k rozhodování o dalším rozvoji podniku prostřednictvím **investic**, jakými metodami investice hodnotit, kdy je přijmout, či zamítnout a kde na ně vzít dodatečný kapitál.

Pátá kapitola umožňuje podívat se na podnik jako celek prostřednictvím komplexního hodnocení jeho činnosti odrážející se ve finančních výsledcích – tj. prostřednictvím **finanční analýzy**. Ukazuje jednotlivé metody i jejich praktické použití a vzájemnou provázanost, ale i možné interpretace.

Po prostudování této knihy byste měli vědět, co se vám snaží sdělit účetní, jak se vás pokouší obalamutit věřitel, kdy použít leasing a kdy je lepší se zadlužit, za jakých okolností je pro vás skutečně výhodný kontokorent, proč nemáte na účtu peníze a jak je tam dostat..., ale také proč po vás finanční ředitel chce, abyste snížili zásoby, proč máte někomu dávat slevu za včasné placení, ale sám platit později, jak můžete jako zaměstnanec argumentovat, abyste mohl dostat vyšší mzdu... Tak proč to nezkusit?

KAPITOLA 1

Účetní výkazy a co v nich najdeme

1.1 Rozvaha

České přísloví „Dvakrát měř a jednou řež“ nás nabádá, abychom věci řešili s rozvahou. Co je to rozvaha? Jako obyčejný člověk si sednete a přemýšlíte... Jako ekonom nebo účetní začnete počítat své majetky a zdroje.

Rozvaha je účetní výkaz, jehož plnou formu naleznete v příloze 1, ale my se na ni podíváme z hlediska základních informací, které v ní lze najít.

Pojďme se podívat na případ malé Alenky, která si také může vytvořit svou rozvahu – a to ve formě jednoduché tabulky.

Příklad

Maminka pošle Alenku nakoupit – dává jí 50 Kč a říká – kup chleba, mléko, 2 jogurty a pro sebe si můžeš koupit čokoládu, zbytek peněz si pak dej do pokladničky. Alenka má štěstí, protože je u nich na návštěvě hodná teta, která jí přidá ještě 20 Kč, aby si mohla koupit pořádnou čokoládu.

Kdyby si Alenka sestavila svou rozvahu, sepsala by si svůj majetek (tj. to, co má – odborně tomu říkáme aktiva) a kapitál (tj. kde na to vzala peníze – odborně tomu říkáme pasiva).

Tab. 1.1 Rozvaha Alenky poté, co obdržela peníze

Majetek (aktiva)	Kč	Kapitál (pasiva)	Kč
peníze v ruce	70	maminka	50
		teta	20
Celkem	70	Celkem	70

Za hodinu přijde Alenka s nákupní taškou a účtenkou z obchodu: přinesla chleba za 18 Kč, mléko za 15 Kč, 2 jogurty za 16 Kč, čokoládu za 16 Kč a v ruce drží pětikorunu, se kterou běží k pokladničce.

Kdyby si sestavila rozvahu nyní, odrážela by nové skutečnosti a vypadala by takto:

Tab. 1.2 Rozvaha Alenky po nákupu

Majetek (aktiva)	Kč	Kapitál (pasiva)	Kč
potraviny, z toho:	65	maminka	50
chleba	18	teta	20
mléko	15		
jogurty (2 × 8)	16		
čokoláda	16		
peníze v ruce	5		
Celkem	70	Celkem	70

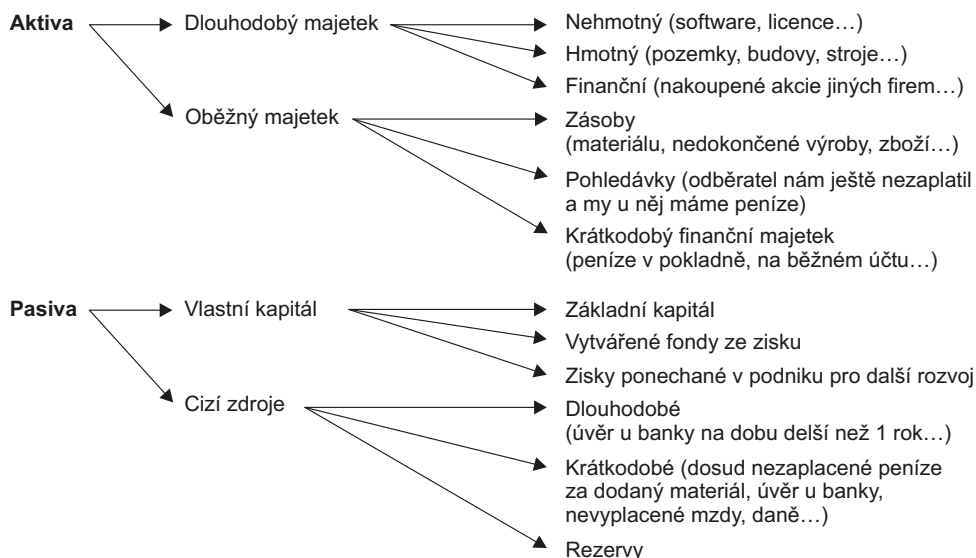
Vidíme, jak se rozvaha Alenky mění, a je jasné, že až jí za chvíli maminka nákup vezme, její rozvaha bude vypadat zase úplně jinak. To znamená, že **rozvaha se v čase mění a je důležité vždy uvádět časový okamžik, ke kterému byla sestavena.**

Rozvaha podniku popisuje stav majetku (aktiv) a kapitálu (pasiv) vždy k určitému datu; říkáme, že veličiny v ní obsažené jsou stavové.

Kdy se v podniku sestavuje rozvaha?

Teoreticky by se mohla rozvaha sestavovat kdykoli, ale protože v řízení podniku jsou i jiné úkoly než si jako Harpagon sčítat majetky a kapitály, obvykle je sestavována při účetní závěrce – ať už řádné, nebo mimořádné.

Co všechno můžeme najít v rozvaze podniku?

Obr. 1.1 Rozvaha podniku

Jak se pozná, který majetek je dlouhodobý a který oběžný?

- **Mezi dlouhodobý majetek** jsou zahrnuty věci, jejichž vstupní cena je vyšší než 40 000 Kč a mají provozně-technické funkce delší než jeden rok; měly by sloužit podniku k vytváření dalšího ekonomického užitku.
- **Oběžný majetek** je takový, který se neustále mění podle činnosti firmy, obíhá – za peníze je pořízen materiál, ten je opracován a z něj vytvořen výrobek, který si odveze odběratel, zaplatí za něj, a tím se získají další peníze, za které může být znovu zakoupen materiál...

Čím se liší vlastní a cizí kapitál? Obojí má přece podnikatel ve svém podniku.

- **Vlastní kapitál** je ten, který je zakladatelem vložen do podniku na začátku podnikání nebo postupně navyšovaný tím, že podnik má zisk a vlastník ho nepoužívá pro sebe, ale ponechává ho v podniku pro jeho další rozvoj.
- **Cizí kapitál** má podnikatel pouze zapůjčen a bude ho muset někdy vrátit. Doba používání je dána obvykle smluvně předem. V případě bankovních zdrojů nebo i jiných dlouhodobých půjček se k nim váže i platba za zapůjčení peněz (úrok). Část krátkodobých zdrojů podnikatel používá zdarma; obvykle jde o prostředky, u nichž je definováno, kdy mají být zaplacený a v této době je zahrnuto i prodlení.

Je dobré, aby podnikatel měl víc pasiv než aktiv?

Aktiv a pasiv musí být vždy stejně – není možné, abychom legálním způsobem pořídili majetek, na který jsme neměli zdroje, a naopak není možné, aby se část kapitálu někde jen tak ztratila. Strana pasiv nám totiž ukazuje, z jakých prostředků jsme pořídili majetek – aktiva a pasiva jsou dvěma stranami jedné mince.

Jak v pasivech, tak v aktivech lze najít ještě položku časového rozlišení aktiv a pasiv, tzv. ostatní aktiva nebo pasiva.

Podrobné členění rozvahy najdete v příloze 1, kde je struktura rozvahy v **zákonem předepsané formě**. V prvním sloupci jsou označeny jednotlivé řádky číslováním, které pomáhá orientaci v položkách. Základním značením jsou velká písmena – ty označují nejhrubší rozdělení aktiv (pasiv), pak následují římské číslice a za další tečkou arabské číslice. Čím podrobnější úroveň aktiva (pasiva), tím má u sebe více značek (písmeno + číslice). Položka na vyšší úrovni je vždy dána součtem položek příslušející nižší úrovni.

Například se můžeme podívat na B. Dlouhodobý majetek. Ten je součtem položky B.I. Dlouhodobý nehmotný majetek, B.II. Dlouhodobý hmotný majetek a B.III. Dlouhodobý finanční majetek. Zároveň např. položka B.II. Dlouhodobý hmotný majetek je součtem položek Pozemky, Stavby atd., které jsou označeny jako B.II.1. až B.II.9.

Na straně aktiv je o dva sloupce více pro čísla než na straně pasiv, kde se uvádí jen hodnoty tohoto a minulého období, zatímco sloupce na straně aktiv, určené pro aktuální období, mají tajemné názvy brutto, korekce a netto. Skutečná hodnota aktiva je netto, nicméně některá aktiva jsme pořídili kdysi za jinou cenu (podívejte se na své auto, jak se ztrácí jeho hodnota), takže pro vyrovnání na skutečnou cenu uplatňujeme korekci, vyjadřující opotřebení majetku. K vysvětlení jejího použití se ještě vrátíme u dalších účetních výkazů.

V rozvaze platí tzv. **základní bilanční princip: aktiva = pasiva**.

Příklad

Pan Karel Vazba je knihař, který váže knihy, ale tiskne i vizitky, dělá desky pro certifikáty, uznání a diplomy na zakázku apod. Rozhodl se, že se postaví na vlastní nohy a založí podnik. Bohužel jeho firma není ještě příliš známá, tak zatím získal jedinou zakázku. Z přebytku času se pak rozhodl, že si udělá malou inventuru svého majetku a kapitálu. Přitom zjistil, že kromě dílničky s pozemkem za 100 tis. Kč má stroje za 150 tis. Kč. Na zakázku nakoupil a spotřeboval materiál za 150 tis. Kč, ale moc mu to nevadí, protože za něj ještě nezaplatil. No co, vždyť firma, pro kterou udělal čestná uznání za 160 tis. Kč, mu taky nezaplatila. Do

podnikání vložil na začátku roku 500 tis. Kč. Kolik by měl najít v pokladně? Pan Vazba si sečte svá aktiva a pasiva (viz tab. 1.3).

Tab. 1.3 Rozvaha pana Vazby

Majetek (aktiva)	tis. Kč	Kapitál (pasiva)	tis. Kč
Dlouhodobý majetek	250	Vlastní kapitál	500
dílna s pozemkem stroje	100 150	Cizí kapitál	150
Oběžný majetek		krátkodobé závazky z obchodních vztahů (nezaplacený materiál)	150
pohledávka (čestná uznání) pokladna	160 ?		
Celkem		Celkem	650

Hodnota aktiv celkem, ale bez peněz v pokladně je 410 tis. Kč. Přebytečný kapitál musí být někde uložen – nemá-li pan Vazba již žádný jiný majetek, měl by ho mít v hotovosti nebo na účtu. To znamená, že aby bylo splněno základní pravidlo bilance, musí v pokladně (nebo na účtu) být $650 - 410 = 240$ tis. Kč.

Co se stane, když firma, která panu Vazbovi dluží 160 tis. Kč, se rozhodne mu zaplatit? Jaké změny nastanou v jeho rozvaze? Samozřejmě, že zmizí pohledávka 160 tisíc Kč, ale nemůže se jen tak ztratit, protože to by znamenalo, že by bylo porušeno základní pravidlo bilance (aktiva = pasiva).

Rozvaha (bilance) není jen vykazováním „pro papíry“, ale přesně odráží situaci v podniku.

Při uhrazení pohledávky přijdou panu Vazbovi peníze na účet (ve výši pohledávky) a zároveň zmizí pohledávka. Potom bude strana aktiv vypadat viz tab. 1.4.

Tab. 1.4 Změny v aktivech v souvislosti s uhrazením pohledávky

Aktiva (tis. Kč)	původně	po uhrazení pohledávky	popis události
Dlouhodobý majetek	250	250	
Oběžný majetek	400	400	
pohledávka	160	–	uhrazení pohledávky – mizí
pokladna	240	$240 + 160$	přibýly peníze z uhrazení pohledávky
Celkem	650	650	celkový stav se nezměnil

Na straně pasiv nedojde k žádné změně.

Pan Vazba má nyní na účtu 400 tis. Kč a rozhodne se, že i on zaplatí svůj dluh svému dodavateli materiálu. Jak se to projeví v rozvaze? Pan Vazba vezme 150 tis. Kč z běžného účtu a dá je dodavateli. To znamená, že tím pádem už mu nebude nic dlužit – zmizí jeho

závazek vůči dodavateli. Podívejme se, jaké změny tedy nastanou oproti poslednímu stavu rozvahy (viz tab. 1.5).

Tab. 1.5 Změny v aktivech v souvislosti se zaplacením závazku

Aktiva (tis. Kč)	původně	po změně	Pasiva (tis. Kč)	původně	po změně
Dlouhodobý majetek	250	250	Vlastní kapitál	500	500
Oběžný majetek	400	250	Cizí kapitál	150	0
Peníze	400	$400 - 150 = 250$	Krátkodobý závazek	150	$150 - 150 = 0$
Celkem	650	500	Celkem	650	500

Tentokrát se změnilы položky peníze a krátkodobé závazky a celková výše aktiv a pasiv poklesla, ale tak, že opět je splněn bilanční princip (aktiva = pasiva).

Zkuste samostatně do rozvahy promítnout situaci, kdy:

- pan Vazba uhradí jen polovinu závazku,
- apan Vazba dále přijme od nového zákazníka zálohu 100 tis. Kč.

Řešení naleznete na konci knihy v Řešení příkladů.

V předchozích příkladech jsme si mohli všimnout, že **není možné, aby se nějaká změna odehrála jen na jednom místě rozvahy** – každá změna musí mít svůj původ a důsledek, a proto se musí odrazit ve změně dvou položek (možná i více, ale vždy jde rozložit do kroků na dvou místech).

V rozvaze mohou nastat tyto změny:

- Pokles (růst) jedné položky aktiv a růst jiné položky (např. pan Vazba dostal na účet peníze za čestná uznání, která dávno zákazníkovi odevzdal, ale ten mu za ně tehdy nezaplatil).
- Pokles (růst) jedné položky pasiv a růst jiné položky (krátkodobý dluh byl smlouvou převeden na dlouhodobý).
- Růst (pokles) jedné položky na straně aktiv i pasiv (např. když si podnikatel půjčí peníze od banky – na straně pasiv vzroste o příslušnou částku krátkodobý cizí kapitál, na straně aktiv se získané peníze objeví v pokladně). Zároveň o stejnou částku vzroste (poklesne) celkový součet aktiv i pasiv. V případě poklesu může jít např. o zaplacení dluhu (jak tomu bylo u pana Vazby).

Shrnutí

- Rozvaha je účetní výkaz, který eviduje stav majetku a kapitálu v podniku k určitému datu.
- Majetek se nazývá aktiva a zdroje, ze kterých byl pořízen, kapitál neboli pasiva.

- Bilanční princip říká: aktiva = pasiva.
- Během života podniku se velikost položek v rozvaze stále mění, ale musí být zachován bilanční princip, což znamená, že se změna nikdy nemůže odrazit pouze v jedné položce.

Příklady k procvičení

Příklad 1.1

Roztřídte vyjmenované položky na aktiva a pasiva:

pohledávky, závazky, zásoby, zisk, ztráta, vlastní kapitál, úvěr, základní kapitál, dlouhodobý nehmotný majetek, závazky k zaměstnancům, peníze na účtu.

Příklad 1.2

Pan Švec přerušil spravování bot a začal zjišťovat, co ve své živnosti má a nemá. Sepsal si všechny položky, na které narazil:

■ dílna s pozemkem	300 000 Kč
■ verpánek, řezací stroj	200 000 Kč
■ gumy, podrážky, nitě apod.	50 000 Kč
■ pokladna	100 000 Kč
■ základní kapitál	600 000 Kč
■ nerozdělený zisk	45 000 Kč
■ fondy ze zisku	15 000 Kč
■ úvěr u banky	100 000 Kč
■ pohledávka (odběratel nezaplatil)	130 000 Kč
■ nezaplaceno dodavateli	20 000 Kč

Sestavte jeho současnou rozvahu. Jak velký je jeho vlastní kapitál? Jak velký je jeho oběžný majetek?

Příklad 1.3

Pan Švec se kromě zákazníků a kontroly z finančního úřadu nejčastěji setkává s panem Tkadlecem, od kterého kupuje speciální textilie a nitě, a panem Gumou, který mu dodává podrážky a imitace kůží. Občas jedná i s panem Baťkem, který od něj odebírá větší množství polotovarů na gumáky. Minulý měsíc mu pan Tkadlec přivezl auto plné materiálu s tím, že zaplatit stačí až za týden – a asi na to zapomněl, takže pan Švec nezaplatil.

Panu Gumovi by se tohle stát nemohlo – vždycky, když si pan Švec něco objedná, nechá si od něj půlku částky vyplatit jako zálohu, teď zrovna zaplatil 10 tis. Kč jako zálohu na dodávku podrážek, které přivezou v pondělí.

Pan Baťka je velký zákazník, a tak si může dovolit tvrdší jednání – naloží polotovary na gumáky a zaplatí, až vyrobí a prodá gumáky, což někdy trvá i dva měsíce; minulý týden odvezl, co mohl, papíry vyplnil a od té doby se nic neděje.

Posuďte pravdivost následujících tvrzení:

	Tvrzení	ano, nebo ne?
A	Pan Tkadlec má pohledávku u pana Švece.	
B	Pan Švec má pohledávku u pana Tkadlece.	
C	Pan Tkadlec má závazek k panu Švecovi.	
D	Pan Švec má závazek k panu Tkadlecovi.	
E	Pan Guma má pohledávku u pana Švece.	
F	Pan Švec má pohledávku u pana Gumi.	
G	Pan Guma má závazek k panu Švecovi.	
H	Pan Švec má závazek k panu Gumovi.	
I	Pan Batěk má pohledávku u pana Švece.	
J	Pan Švec má pohledávku u pana Batka.	
K	Pan Batěk má závazek k panu Švecovi.	
L	Pan Švec má závazek k panu Batkovi.	

Příklad 1.4

Pankrác, Servác a Bonifác jsou zmrzlí muži, a tak se rozhodnou, že se v blízké restauraci rozejdou. U kuchařky Žofie si objednají tři grogy. Pánové je vypijí, pookřejí, ale když mají zaplatit, ukáže se, že peníze má jen Pankrác. Zaplatí tedy za sebe a Bonifáce. Servác je v této restauraci víc než doma, a tak se dohodne s Žofií, že útratu uhradí zítra. Kdo má u koho závazek a kdo pohledávku? Zdůvodněte jejich původ.

1.2 Výkaz zisku a ztráty

Účelem založení podniku je vykonávání činnosti, která má sloužit k vytváření zisků a růstu podniku či přesněji jeho tržní hodnoty. Účetní výkaz, který sleduje výsledky hospodaření podniku, se nazývá **Výkaz zisku a ztráty** a je spíše znám pod lidovým názvem **výsledovka** nebo zkratkou VZZ.

Při vykonávání hlavní činnosti podniku vzniká produkt, který je pak dodáván na trhy a prodáván. Tím podnik realizuje výnosy. Zároveň při tvorbě produktu (ať již jde o výrobky, nebo služby) dochází ke spotřebě výrobních faktorů (práce, zásoby, majetek), čímž vznikají náklady.

Výnos je peněžní vyjádření výsledků hospodaření podniku – nezáleží na tom, zda byla provedena skutečná peněžní transakce (tj. zda za dodaný výrobek nebo odvedenou službu bylo skutečně zapláceno).

Náklad je peněžním vyjádřením spotřeby podniku – opět bez závislosti na tom, zda skutečně proběhla peněžní transakce.

Výkaz zisku a ztráty obsahuje tzv. tokové veličiny, sleduje vždy výnosy a náklady vztahující se k určitému období (v průběhu celého období), je proto nutné znát začátek a konec období, za které se výsledovka sestavuje. Obvykle to bývá kalendářní rok.

Jak výnosy, tak náklady se ve výkazu zisku a ztráty rozdělují do dvou podskupin, na výnosy a náklady:

- z provozní činnosti,
- z finanční činnosti.

Podle zákonné úpravy platné do roku 2015 byly součástí výkazu zisku a ztráty ještě výnosy a náklady z mimořádné činnosti, můžete se proto s nimi setkat ve starších výkazech podniku.

V provozní činnosti jsou výnosy a náklady týkající se hlavní činnosti podniku, tj. výnosy z prodeje nakoupených a později prodaných výrobků někoho jiného, výnosy z prodeje vlastních výrobků a služeb nebo prodeje dlouhodobého majetku. Když od nich odečteme jednotlivé náklady, tj. spotřebu vynaloženou na získání výnosů, dostaneme hospodářský výsledek z provozní činnosti podniku, tzv. provozní zisk nebo ztrátu. Mezi základní provozní náklady patří náklady na nákup zboží, spotřeba materiálu, energie, mzdy, poplatky, úpravy hodnot (neboli odpisy).

Udělejme odbočku a vysvětleme si, co znamená pojem úpravy hodnot, se kterým se ale častěji setkáte pod starším a velmi rozšířeným názvem odpisy.¹ I zde budeme dále pracovat s pojmem odpisy.

Odpisy (úpravy hodnot) jsou definovány jako peněžní vyjádření fyzického opotřebení majetku. Co si pod tím představit a jak je to zahrnuto do účetních výkazů?

Vraťme se k panu Vazbovi. Na začátku podnikání si koupí nový knihařský lis. Určitě stál nemalé peníze, přitom do provozních nákladů ho není možné zahrnout. Proč? Zkrachoval by? Neměl by žádné zisky? Ale vždyť za něj opravdu peníze dal... To sice ano, ale náklady odrážejí spotřebu (nikoli vydané peníze) a ke spotřebě lisu dochází jeho postupným opotřebováním – k celkovému opotřebení nedojde během několika dnů nebo do roka. I pan Vazba očekává, že na něm bude pracovat několik let, proto je namístě každý rok započítat jen částečné opotřebení. Je třeba si uvědomit, že výkaz zisku a ztráty slouží i samotnému podnikateli jako přehled o hospodaření podniku, ale také slouží státu k vyměřování daňové povinnosti – čím větší zisk, tím větší daně odváděné do státní pokladny. A jak pan Vazba, tak i jiní podnikatelé by raději daně neplatili... Kdyby bylo možné i dlouhodobý majetek zahrnovat do provozního zisku, docházelo by vždy v prosinci (nebo přesněji k datu daňové uzávěrky) k obrovským investicím, které by měly za účel zejména vyrovnat výnosy a náklady tak, aby jejich rozdíl, tedy zisk, byl minimální. Proto je možné dlouhodobý majetek jen „rozkouskovat“ a zahrnovat do provozních nákladů (prostřednictvím položky úprava hodnot – do roku 2015 odpisů) postupně po několik dalších let. Způsob dělení má však svá zákonem daná pravidla, která můžeme najít např. v zákoně o dani z příjmu č. 586/1992 Sb.

Propočet opotřebení závisí:

- na výši pořizovací ceny investičního majetku,
- na zařazení do odpisových skupin a
- na zvoleném způsobu odepisování.

¹ Pojem odpisy byl nahrazen termínem **úpravy hodnot** při změně zákona o účetnictví z roku 2015, nicméně v dalších navazujících zákonech, např. v zákonu o dani z příjmu se stále pracuje s termínem odpisy, taktéž nebyl termín nahrazen v ostatních formulářích podnikového výkaznictví.

Podle zákona o dani z příjmu je dlouhodobý majetek rozdělen do šesti odpisových skupin podle druhů; nejkratší doba odepisování je 3 roky (např. kancelářské potřeby, kola, dobytek, laboratorní sklo) a naopak nejdelší doba odepisování je 50 let a týká se zejména staveb dlouhodobého charakteru (např. kostely, knihovny, železnice, studny). Podle zařazení do odpisové skupiny jsou pak stanoveny postupy výpočtu daňových odpisů.

Při lineárním způsobu odepisování² je první rok odpisová sazba přibližně poloviční, ostatní roky je pak již stejná. (Je logické, že na konci doby odepisování musí být odepsáno 100 % majetku.)

(Pozn.: Pozemky jsou výjimkou, neodepisují se, protože opotřebením neztrácejí hodnotu.)

Příklad

Víme, že si pan Vazba koupil nový falcovací stroj za 200 000 Kč. Jaké budou v příštích letech jeho odpisy, když si zjistil, že tento stroj patří podle zákona do 2. odpisové skupiny, což znamená, že se odepisuje po dobu 5 let, a to tak, že lineární odpisy první rok budou 11 % z celkové pořizovací ceny a další roky 22,25 % z celkové pořizovací ceny?

Řešení:

Pořizovací cena: 200 000 Kč
 Odpisy 1. rok: $0,11 \times 200\,000 = 22\,000$ Kč
 Odpisy další roky: $0,2225 \times 200\,000 = 44\,500$ Kč
 Kontrola: $22\,000 + 4 \times 44\,500 = 200\,000$ Kč

Tab. 1.6 Odpisy a klesání hodnoty stroje v průběhu odepisování (v Kč)

rok	1	2	3	4	5
počáteční cena	200 000	178 000	133 500	89 000	44 500
odpisy	22 000	44 500	44 500	44 500	44 500
zůstatková cena	178 000	133 500	89 000	44 500	0

Na konci pátého roku bude stroj zcela odepsán, tj. jeho zůstatková cena bude nulová.

Co jsou to tedy odpisy, resp. úpravy hodnot?

Platí se někdy? Znamená to, že když si podnikatel koupí stroj, zaplatí za něj a pak ještě platí odpisy? Nikoli, podnikatel si koupí stroj, tj. dlouhodobý hmotný majetek, jehož spotřeba neprobíhá v průběhu jednoho roku, není možné ho tudíž zahrnout ve výsledovce mezi spotřebovaný materiál. Proto se prostřednictvím odpisů zahrne do výsledovky postupně v několika následujících letech až do úplného opotřebování. V této souvislosti už ale neprobíhají žádné platby.

² Existuje i tzv. „zrychlené odepisování“.

Neodrazí se ale ubývání majetku i v rozvaze?

Jakým způsobem? Víme, že když dojde ke spotřebě materiálu, zmizí tento materiál ze skladu a tím pádem i ze zásob v oběžných aktivech. Jak se ale zachytí postupné snižování hodnoty stroje, který stále existuje a pracuje?

Podíváme-li se na plnou formu rozvahy (viz příloha 1), pak vidíme, že za popisem položek už není jen jeden sloupec, ale sloupce tři – brutto, korekce a netto. Ve sloupci **brutto** je hodnota neopotřebovaných aktiv, ve sloupci **korekce** je součet odpisů, které se k daným aktivům vztahují (někdy se pro ně užívá termín oprávek), a sloupec **netto** pak udává čistou hodnotu aktiv, se kterou budeme pracovat při hodnocení podniku.

Vraťme se zpět k výkazu zisku a ztráty (výsledovce). Jak jsme si již řekli, postupným sečtením výnosů a odečtením nákladů přímo souvisejících s provozem podniku dostáváme hospodářský výsledek z provozní činnosti. V další fázi je pak nutné podívat se na **finanční výnosy a náklady**, jejichž vznik je navázán na hospodaření s kapitálem podniku – mezi nejsledovanější patří nákladové úroky, tj. platby za zapůjčení cizího kapitálu.

Součástí VZZ (tj. finančním nákladem) jsou pouze úroky placené za zapůjčení kapitálu, nikoli samotné vrácení kapitálu (splátka dluhu).

Mezi finanční výnosy pak patří např. výnosy z cenných papírů nebo výnosové úroky. Odečtením finančních nákladů od finančních výnosů dostáváme **výsledek hospodaření z finanční činnosti**.

Součet výsledku hospodaření z provozní a finanční činnosti je výsledek hospodaření před zdaněním a následně se od něj odečítá daň z příjmů, čímž dostáváme **výsledek hospodaření za účetní období** (již po zdanění, tzv. čistý zisk).

Kdykoli mluvíme o výsledcích hospodaření, je nutné si uvědomit, že ačkoli se obecně používají termíny čistý zisk, provozní zisk apod., může nastat i pro podnikatele méně příznivá situace, kdy výsledek hospodaření je záporný, a tudíž tímto výsledkem není zisk, ale ztráta.

Struktura výkazu zisku a ztráty je zjednodušeně zobrazená v tab. 1.7.

Tab. 1.7 Zkrácená struktura výkazu zisku a ztráty

I.	Tržby z prodeje vlastních výrobků a služeb
II.	Tržby za prodej zboží
A.	Výkonová spotřeba
B.	Změna stavu zásob vlastní činnosti
C.	Aktivace
D.	Osobní náklady
E.	Úpravy hodnot v provozní oblasti (odpisy)
III.	Ostatní provozní výnosy
F.	Ostatní provozní náklady
*	Provozní výsledek hospodaření (I. + II. – A. – B. – C. – D. – E. + III. – F.)

IV. – VII.	Finanční výnosy
G. – K.	Finanční náklady
*	Finanční výsledek hospodaření (finanční výnosy – finanční náklady)
**	Výsledek hospodaření před zdaněním (provozní výsledek + finanční výsledek)
L.	Daň z příjmů
**	Výsledek hospodaření po zdanění
M.	Převod podílu na VH společníků
***	Výsledek hospodaření za účetní období

Plnou formu Výkazu zisku a ztráty v přesném znění najdete v příloze 2. V plné formě si opět můžete všimnout prvního sloupce výkazu s číslováním řádků, tentokrát je o něco složitější, ale velmi usnadňuje orientaci ve výnosech a nákladech.

Položky můžeme rozdělit do tří velkých skupin:

1. Prvním písmenem označení je římská číslice – jde o položku výnosovou (např. II. Tržby za prodej zboží).
2. Prvním písmenem označení je velké písmeno – jde o položku nákladovou, popřípadě daně (např. A. Výkonová spotřeba).
3. Označení je symbolem * – jde o položku rozdílovou z hodnot, které již byly uvedeny někde nad ní (např. * Provozní výsledek hospodaření).

Při podrobnějším členění je opět položka označena více než jedním znakem a je pak součástí sumární položky vyšší kategorie, která je uvedena nad ní (např. A. Výkonová spotřeba je součtem položek A.1. Náklady vynaložené na prodané zboží, A.2. Spotřeba materiálu a energie a A.3. Služby).

I přes snahy o mezinárodní sladění a průhlednost účetních výkazů napříč státy jsou stále určité odlišnosti, nicméně některé pojmy z výkazů o výsledku hospodaření se používají k dalšímu hodnocení podniku a mezipodnikovému srovnávání. Proto si objasníme některé zkratky anglosaského původu, se kterými se budete často setkávat (viz tab. 1.8).

Tab. 1.8 Často používané anglické zkratky charakterizující výsledky hospodaření podniku

zkratka	plné znění	český překlad	způsob zjištění
EAT	<i>Earning after Tax</i>	zisk po zdanění (čistý zisk)	výsledek hospodaření za účetní období (dále čistý zisk)
EBT	<i>Earning before Tax</i>	zisk před zdaněním	výsledek hospodaření před zdaněním
EBIT	<i>Earning before Interest and Tax</i>	zisk před úroky a zdaněním	<i>EBT + nákladové úroky</i>
EBITDA	<i>Earning before Interest, Tax, Amortization and Depreciation</i>	zisk před úroky, zdaněním a odpisy	<i>EBIT + odpisy</i>
NOPAT	<i>Net Operation Profit after Tax</i>	provozní zisk po zdanění	<i>nejlepší odhad EBIT × (1 – t), kde t je daňová sazba</i>

Pro některé položky není možné najít pouze z účetních výkazů přesné vyjádření, proto jsou vyjadřovány aspoň v nejlepším přiblížení – což platí zejména pro NOPAT.

Příklad

Vzpomínáte na Alenku?

Má v pokladničce peníze a přemýšlí, co s nimi. Všimla si, že její spolužáci jsou hodně mlsní a když má někdo ke svačině něco sladkého, tak mu to závidí, škemrají, a i by si od něj sladkost rádi koupili. Rozhodla se proto, že nakoupí balíček čokoládových minityčinek za 40 Kč a pak je bude spolužákům prodávat – tyčinku za 4 Kč, v balíčku jich je 20. Nápad je to dobrý, ale Alenka má jen 20 Kč. Dalších 50 Kč jí půjčí bratr, ale s tím, že mu Alenka vrátí za školní týden (5 dní) 60 Kč. Protože má Alenka jen 20 spolužáků, myslí si, že jí jeden sáček tyčinek vydrží dva dny a pak dokoupí další.

Zkusme si sestavit nejprve Alenčinu rozvahu na začátku „podnikání“ (tab. 1.9).

Tab. 1.9 Rozvaha před prvním nákupem

Majetek (aktiva)	Kč	Kapitál (pasiva)	Kč
Zásoby	0	Vlastní kapitál – Alenka	20
Peníze (v ruce)	70	Cizí kapitál – bratr	50
Celkem	70	Celkem	70

Potom Alenka nakoupí první pytlík tyčinek, a tím promění část peněz na zásoby (tab. 1.10).

Tab. 1.10 Rozvaha po prvním nákupu zásob zboží

Majetek (aktiva)	Kč	Kapitál (pasiva)	Kč
Zásoby	40	Vlastní kapitál – Alenka	20
Peníze (v ruce)	30	Cizí kapitál – bratr	50
Celkem	70	Celkem	70

Jak bude vypadat Alenčina výsledovka po školním týdnu? (Alenka je nezletilá, podniká na-černo, takže neplatí daně.) Nesmíme zapomenout zahrnout úrokové náklady – přírážku za zapůjčený kapitál od bratra, což je vlastně úrok placený za půjčení kapitálu.

Tab. 1.11 Výkaz zisku a ztráty za týden (Kč)

Tržby za prodej zboží	$(20 + 20 + 10) \times 4$	200
Náklady vynaložené na prodej zboží	$40 + 40 + 20$	100
Provozní výsledek		100
Finanční výsledek		-10
Daně		0
Výsledek hospodaření		90

Jakým způsobem se hospodaření odrazí v rozvaze? Výsledek hospodaření navýší stranu kapitálu (konkrétně jde o vlastní kapitál), Alenka však musí podle dohody také vrátit dluh

bratrovi (jen to, co si půjčila; úrok, tj. 10 Kč již byl odečten ve výsledovce a jistě i zaplacen), na jehož splátku použije peníze z pokladny.

Tab. 1.12 Rozvaha na konci týdne

Majetek (aktiva) (Kč)		po splátce dluhu	Kapitál (pasiva) (Kč)		po splátce dluhu
Zásoby	20	20	Vlastní kapitál – Alenka	20	20
Peníze	140	90	Cizí kapitál – bratr	50	0
			Výsledek hospodaření	90	90
Celkem	160	110	Celkem	160	110

Alenka má ve třídě některé spolužáky, jejichž pohotovost a inteligence předčila charakter. Pavlík Otesánek a Pepík Nejedlý si hned první den nacpali do pusy dvě tyčinky, ale když došlo na placení, prohlásili, že už nemají peníze a dříve než na konci měsíce mít nebudou... Pak to možná Alence zaplatí.

Jak se změní Alenčino hospodaření? Pavlík a Pepík dluží Alence dohromady 16 Kč. Alenka jim tyčinky dodala, má jejich příslib peněz, tyto peníze jsou zatím ale pohledávkou. Ve výsledovce se tím nic nemění, pouze v rozvaze přibude v položce Pohledávky 16 Kč, což ovšem znamená, že Alenka bude mít k dispozici méně peněz v hotovosti.

Tab. 1.13 Rozvaha Alenky s pohledávkou k dravým spolužákům

Majetek (aktiva)	Kč	Kapitál (pasiva)	Kč
Zásoby	20	Vlastní kapitál – Alenka	20
Pohledávky	16	Výsledek hospodaření	90
Peníze	74		
Celkem	110	Celkem	110

Alenka má stejný zisk, přitom méně peněz. Je to v pořádku?

Výkaz zisku a ztráty je výkazem, který zachycuje hospodaření podniku v peněžních jednotkách, nezachycuje však skutečný stav peněz, které má podnik k dispozici. Proto je sestavován ještě jeden výkaz, a to výkaz o peněžních tocích, častěji označovaný jako výkaz cash flow, kterým se budeme zabývat v další kapitole.

Shrnutí

Výkaz zisku a ztráty (výsledovka) podává přehled o hospodaření podniku za určité období; sledujeme v něm veličiny tokové. Jde o výnosy a náklady, které jsou peněžním vyjádřením výsledků hospodaření a spotřeby výrobních faktorů. Ačkoli je sledujeme v peněžním vyjádření, nejde vždy o toky skutečných peněz.

Výkaz zisku a ztráty má dvě základní části, které se zabývají výsledky hospodaření z provozní a finanční činnosti.

Příklady k procvičení

Příklad 1.5

Rozvaha pana Švece (už ho známe z příkladů za kapitolou 1.1) na konci roku 0 vypadá takto:

Aktiva	tis. Kč	Pasiva	tis. Kč
Dlouhodobý majetek	500	Vlastní kapitál	660
Dlouhodobý hmotný majetek	500	Základní kapitál	600
Oběžný majetek	280	Nerozdělený zisk	45
Zásoby	50	Fondy ze zisku	15
Pohledávka	130	Cizí zdroje	120
Peníze	100	Závazky z obchodních styků	20
		Bankovní úvěr	100
Celkem	780	Celkem	780

Během kalendářního roku prodá panu Bařkovi za 900 tis. Kč, ostatním zákazníkům za 500 tis. Kč. Spotřebuje přitom materiál za 800 tis. Kč a za všechny služby zaplatí 100 tis. Kč, osobní náklady (mzdy kolegovi) ho vyjdou na 370 tis. Kč. Za poskytnutý úvěr musí platit úroky ve výši 8 %. Odpisy za tento rok byly spočítány na 150 tis. Kč.

Sestavte výkaz zisku a ztráty za rok a rozvahu na konci roku za předpokladu, že položky rozvahy, o kterých se nehovoří, se nemění.

Příklad 1.6

Spočítejte výši odpisů v průběhu ekonomické životnosti:

- počítače za 50 tis. Kč (první odpisová skupina, 3 roky odepisování, odpisová sazba první rok 20 %, další roky 40 %),
- tramvaje s cenou 33 mil. Kč (třetí odpisová skupina, 10 let odepisování, odpisová sazba první rok 5,5 %, další roky 10,5 %).

Jaká bude zůstatková cena dlouhodobého majetku po třetím roce používání?

Příklad 1.7

Prohlédněte si výkazy zisku a ztráty tří různých podniků a pokuste se na jejich základě vyslovit nějaké domněnky o jejich podnikání.

VZZ ³ v tis. Kč	Firma A	Firma B	Firma C
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	0	2 000	3 500
Tržby za prodej zboží	1 800	100	2 000
Náklady vynaložené na prodej zboží	1 400	50	2 100
Spotřeba materiálu a energie	60	1 600	2 300
Služby	20	100	600
Osobní náklady	240	200	300
Odpisy (úpravy hodnot)	100	60	400
Provozní výsledek hospodaření	140	90	–200
Nákladové úroky	0	50	50
Finanční výsledek hospodaření	0	–50	–50
Daň z příjmů	34	10	0
Výsledek hospodaření na účetní období (EAT)	106	30	–250

Příklad 1.8

Pan Šikula je dobrý podnikatel a trh, na kterém prodává své výrobky, není nasycený, proto se pan Fikula rozhodne, že bude všechno od nynějška dělat podle něj – stejně půjčí peníze, stejně nakoupí materiál, stejně vyrobí, zaměstná stejný počet lidí za stejnou mzdu... a tím pádem bude mít i stejný hospodářský výsledek. Nebo se mohou jejich výsledné hodnoty EAT lišit? ³

Příklad 1.9

Prohlédněte si VZZ jedné firmy ve třech po sobě následujících obdobích, popište rozdíly a pokuste se označit jejich příčiny.

VZZ ³ v tis. Kč	Období 1	Období 2	Období 3
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	2 000	4 000	4 700
Tržby za prodej zboží	100	100	0
Náklady vynaložené na prodej zboží	50	100	0
Spotřeba materiálu a energie	1 600	1 600	1 700
Služby	100	1 100	1 400
Osobní náklady	200	400	450
Odpisy (úpravy hodnot)	60	200	400
Provozní výsledek hospodaření	90	700	750
Nákladové úroky	50	150	150
Finanční výsledek hospodaření	–50	–150	–150
Daň z příjmů	10	132	144
Výsledek hospodaření na účetní období (EAT)	30	418	456

³ Položky, které ve VZZ nejsou zachyceny, byly nulové.

Příklad 1.10

Stanovte u firmy z předchozího příkladu 1.9 v období 1 hodnoty: EAT, EBT, EBIT, NOPAT, EBITDA.

1.3 Výkaz o peněžních tocích (cash flow)

Po rozvaze, která sleduje stav majetku a kapitálu v podniku, a výsledovce, která zachycuje výsledky hospodaření jako rozdíl mezi výnosy a náklady podniku, se ukazuje jako důležité mít přehled i o skutečných penězích, které do podniku přicházejí a odcházejí z něj. Za tím účelem se sestavuje třetí účetní výkaz, a tím je výkaz o peněžních tocích – výkaz cash flow.

Podobně jako výsledovka obsahuje veličiny tokové (za určité období), a to příjmy a výdaje.

Příjmy jsou reálné peníze, které přicházejí do podniku nezávisle na původu (nemusí být výsledkem hospodaření).

Výdaje jsou reálné peníze, které z podniku odcházejí a nemusí přitom docházet ke spotřebě výrobních faktorů.

1.3.1 Rozdíl mezi příjmy a výnosy, výdaji a náklady

Jaké mohou být rozdíly mezi příjmy a výnosy? Může být výnos i příjmem? Samozřejmě, je-li za prodávané zboží zaplacené hotově, je výnos zároveň i příjmem. Je-li však vystavena faktura, pak byl realizován výnos, ale příjem pro podnik nastane, až bude faktura uhrazena. Do té doby má firma u odběratele pohledávku.

Může mít firma i příjmy, které nemohou být výnosy? Takovýmto příjmem je například půjčka od banky – firma jednoznačně získává peníze, ale nelze říci, že by byly výsledkem jejího hospodaření. Nerovnost mezi příjmy a výnosy může nastat ze dvou důvodů – z časového nesouladu, jak jsme si právě popsali (pozdější placení), nebo skutkového (půjčka).

Obdobně se můžeme zamyslet nad vztahem nákladů a výdajů. Není-li za spotřebovaný materiál zaplacené, je jeho spotřeba nákladem, přitom výdaj neproběhl. Naopak, zůstává-li koupený a zaplacený materiál na skladě, vzrostly výdaje, ale ke spotřebě nedošlo.

Zvláštním druhem nákladů jsou již dříve zmiňované úpravy hodnot (odpisy), které jsou zahrnované do nákladů, ale není s nimi spojený výdaj (resp. můžeme na situaci nahlížet tak, že tento výdaj již proběhl mnohem dříve).

Výkaz cash flow se pak sestavuje v obdobné struktuře jako výsledovka. Informace o hotovostním toku získáme z:

- provozní činnosti (přijaté zálohy, navýšení zásob, vznik nové pohledávky nebo závazku z obchodních vztahů, odpisy...),
- investiční činnosti (pořízení dlouhodobého majetku, příjmy z prodeje dlouh. majetku),
- finanční činnosti (splátky nebo navýšení dluhu, navýšení základního kapitálu, vyplacení podílu na zisku...).